

Серафімов В.В.

*Національний університет «Одеська юридична академія», кандидат юридичних наук,
доцент кафедри морського та митного права, доцент*

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРАВОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

1. У «Морської доктрини України на період до 2035 року», яка затверджено постановою кабінету Міністрів України від 7 жовтня 2009 р. № 1307 вказано, що Україна як морська держава бере участь у вивченні, освоєнні та використанні ресурсів Світового океану, що потребує визначення і законодавчого закріплення національних інтересів у цій сфері діяльності, встановлення пріоритетів їх реалізації, оскільки вона має для України велике значення, що зумовлено такими факторами:

географічне положення держави, довжина її морських кордонів та площа водного простору;

рівень розвитку національної економіки і зовнішньоекономічної діяльності, зокрема щодо зовнішнього та внутрішнього товарообігу, нагальні потреби держави в морських перевезеннях;

стан політичних, економічних і суспільних відносин з іншими державами; морський потенціал держави, здатність забезпечити реалізацію і захист національних інтересів в Азовському і Чорному морях, Керченській протоці та інших районах Світового океану, недоторканість морських кордонів і свободу судноплавства.

Формування і реалізація ефективної державної морської політики сприятиме подальшому посиленню позицій України як морської держави, створенню сприятливих умов для досягнення цілей та розв'язання завдань з розвитку морської діяльності.

2. Перелік цих напрямків морської політики був доповнений рішенням Ради національної безпеки і оборони України «Про заходи щодо забезпечення розвитку України як морської держави» (введено в дію Указом Президента України № 463 від 20 травня 2008 р.) в ньому відмічається. Що з огляду на загрозливу ситуацію, що склалася у морегосподарському комплексі нашої країни, а також ураховуючи критичний стан основних виробничих фондів судобудування, необхідно провести уніфікацію нормативно-правової

бази, що регулює транспортну діяльність на морі. Її адаптацію до європейських стандартів та провести суттєві зміни в організації механізму у «реалізації державної політики у морської галузі».

3. Тобто, мова йде про необхідність створення певної нормативної бази та про зміни організаційних засад керівництвом певної галузі економіки. Однак, як у доктрини, а також у рішенні СНБО відсутнє чітке визначення сфери економічного життя, яке потребує нового правового регулювання та нового організаційного забезпечення, оскільки в цих (також й в інших документах Верховної Ради, КМУ та деяких центральних органів виконавчої влади) використовуються різні терміни «морське господарство», «море господарська діяльність», «морська промисловість» тощо. Так, морська господарська (морегосподарська) діяльність – визначається як процес отримання вигоди від використання ресурсів Азовського і чорного морів, керченської протоки та інших районів світового океану для задоволення потреб людини і суспільства та розширеного відтворення

природно-ресурсного потенціалу світового океану;

морська діяльність – використання ресурсів Азовського і Чорного морів, Керченської протоки та інших районів Світового океану на користь України шляхом провадження ефективної і безпечної морської господарської діяльності, сталій військово-морській діяльності та діяльності, пов'язаної з охороною державного кордону на морі;

морський потенціал України – сукупність природних ресурсів і надбань людини, які використовуються в процесі провадження морської діяльності в інтересах Українського народу в галузі морського транспорту, суднобудування, кораблебудування, судноремонту та рибного господарства, наукової та експериментально-дослідної бази, і система підготовки та перепідготовки фахівців для морської галузі всієї світової спільноти, Військово-Морських Сил Збройних Сил України і Морської охорони Держприкордонслужби.

Торговецьке судноплавство – діяльність, пов'язана з використанням морських і річкових суден змішаного плавання («річка-море») для перевезення вантажів, пасажирів, багажу і пошти, рибних та інших морських промислів, розвідкою та видобуванням корисних копалин, виконанням буксирних, криголамних і рятувальних операцій, прокладенням кабелю, а також для інших господарських, наукових і культурних цілей.

Найбільш частіше використовується поняття «море господарський комплекс», але й він трактується неоднозначно: в учбовій літературі вказується морегосподарський комплекс – це цілісна господарська структура міжгалузевого рівня. Це, нова форма територіальної організації продуктивних сил. МГК – складна, багатокomпонентна керована система, цільовими функціями якої є забезпечення господарства країн природним ресурсам морів та океанів, розширення зовнішньоекономічного потенціалу, який формується на рівні підприємств, регіонів та країн, але словники стверджують, що морегосподарський комплекс України являє собою виробничо-економічну сукупність галузей морського господарства, яка, поряд з комплексною економічною базою, забезпечує природоохорону, науково-дослідну й інші види діяльності в галузі морського природокористування, у відомчих актах термін морегосподарський комплекс – визначається як єднання підприємств і організацій, розташованих на морському узбережжі країни, господарська діяльність яких пов'язана з використанням ресурсів моря. Інша точка зору науковців, для

них морегосподарський комплекс визначається як складне, багатoproфільне, цілісне та компактне шквально-територіальне функціонально-виробниче і суспільно-екологічне формування, у складі якого виділяються: а) ресурси моря та приморської зони; б) галузі їх розвідки, освоєння, розробки (переробки), використання і охорони; в) морський транспорт; г) портове господарство та виробничу інфраструктуру; д) господарська діяльність у приморській зоні, яка впливає на екологічний стан моря та узбережжя.

Адекватне визначення цього поняття має суттєве значення оскільки від цього залежить виконання вимог як доктрини, а також й рішення РНБО. У сучасній науці: визначено, що адекватне розшифрування того й іншого поняття потребує застосування спеціальної методики прийомів, засобів та заходів, які рекомендуються новою соціальною наукою – герменевтикою. Слід відмітити, що підставою її створення була необхідність тлумачення біблійських текстів, творів юристів, письменників та інших джерел, але зараз сфера її дії досягла й правової науки. Ю.М. Оборотов стверджує, що герменевтика може забезпечити визначення та розуміння базових правових цінностей. Тобто, першочергове завдання науковців – це необхідність чітко визначити кордони та зміст тієї сфери політичного та економічного життя нашої країни яка потребує створення, як це вказує-

ся у рішенні РНБО України «Про заходи щодо забезпечення розвитку України, як морської держави», «правової бази та системи реагування на сучасні загрози національній безпеці України з морського напрямку».